

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

III. ÚS 118/2022-17

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Petra Straku a sudcov Roberta Šorla a Martina Vernarského (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľky [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpenej JUDr. Andrejom Cifrom, advokátom, Janka Kráľa 5/A, Lučenec, proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici č. k. 16Co/201/2019-240 z 26. novembra 2020 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 4Cdo/228/2021 z 27. októbra 2021 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :

I.

Skutkové východiská

1. Sťažovateľka sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 19. januára 2022 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) a práva na účinný prostriedok nápravy podľa čl. 13 dohovoru rozhodnutiami všeobecných súdov označenými v záhlaví tohto uznesenia. Sťažovateľka navrhuje napadnutý rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici (ďalej len „krajský súd“) vo výrokoch I, II, IV a V zrušiť a vec vrátiť súdu na ďalšie konanie. Navrhuje aj zrušenie napadnutého uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“). Ústavnému súdu tiež navrhuje, aby odložil vykonateľnosť II. a V. výroku napadnutého rozsudku krajského súdu, ako aj II. a III. výroku napadnutého uznesenia najvyššieho súdu. Napokon žiada náhradu trov konania.

2. Sťažovateľka sa 27. apríla 2013 stala účastníčkou dopravnej nehody. Došlo k zrážke motocykla, ktorý viedol [REDAKOVANÉ] (ďalej len „žalovaný“), a osobného motorového vozidla sťažovateľky. Sťažovateľka i žalovaný utrpeli škodu na zdraví. Následne bolo proti sťažovateľke vedené trestné konanie, v ktorom žalovaný vystupoval ako poškodený. Sťažovateľka však bola právoplatne k 17. augustu 2016 spod obžaloby pre prečin ublíženia na zdraví oslobodená.

3. Sťažovateľka podala 27. apríla 2016 na Okresnom súde Lučenec (ďalej len „okresný súd“) žalobu, ktorou voči žalovanému uplatnila nárok na náhradu škody na zdraví. Okresný súd v poradí druhým rozsudkom č. k. 6C/108/2016-163 z 19. júna 2019 zaviazal žalovaného okrem iného na zaplatenie 3 139,50 eur s príslušenstvom sťažovateľke. K obrane žalovaného, ktorý uplatnil námietku premlčania (uplynutie subjektívnej premlčacej doby), okresný súd dôvodil, že v konaní nebola spornou skutočnosť, že k ukončeniu liečenia sťažovateľky došlo 11. septembra 2013, a v uvedený deň sa sťažovateľka ako poškodená dozvedela o škode na zdraví vzhľadom na uplatnený nárok. Pokiaľ však išlo o druhý predpoklad podľa § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka, t. j. vedomosť sťažovateľky o tom, kto za škodu zodpovedá, okresný súd sa nestotožnil so vznesenou námietkou, podľa ktorej by vedomosť o škodcovi pre sťažovateľku mala vyplývať z uznesenia Krajského dopravného inšpektorátu Krajského riaditeľstva PZ v Banskej Bystrici z 10. júla 2013, ktorý zrušil predchádzajúce rozhodnutie Okresného dopravného inšpektorátu Okresného riaditeľstva PZ v Lučenci o odňatí vodičského preukazu sťažovateľke. Okresný súd totiž zdôraznil, že odvolací správny orgán v predmetnom rozhodnutí dospel iba k záveru, že z dosiaľ obstaraných dôkazov predložených odvolaciemu orgánu vznikli dôvodné pochybnosti v prospech sťažovateľky. Preto vydanie, resp. doručenie uvedeného rozhodnutia, nebolo okamihom, keď sa sťažovateľka dozvedela o tom, kto je škodca. Okresný súd poukázal na trestné konanie, v ktorom bola sťažovateľka obžalovaná, v dôsledku čoho až na základe právoplatného rozsudku o jej nevine mohla dôvodne predpokladať, že škodcom je iná osoba, a to žalovaný. Subjektívna premlčacia doba, ktorá takto začala plynúť až po uplynutí objektívnej premlčacej doby, je tak bezvýznamná pre tento prípad.

4. Žalovaný v odvolaní proti prvoinštančnému rozsudku namietal nesprávne právne posúdenie v otázke začatia plynutia premlčacej doby. Podľa jeho názoru sťažovateľka vedela a musela mať vedomosť, s kým sa zrazila a kto podľa jej subjektívneho presvedčenia je zodpovednou osobou, ktorá jej spôsobila škodu na zdraví. Pri aplikácii § 106 Občianskeho zákonníka okresný súd opomenul na znenie jeho časti v ods. 2 za bodkočiarkou („*to neplatí, ak ide o škodu na zdraví*“). V tomto právnom posúdení nesprávne okresný súd dospel k záveru, že premlčacia doba neuplynula.

5. Krajský súd napadnutým rozsudkom zmenil rozsudok okresného súdu v merite tak, že žalobu sťažovateľky zamietol. V prvom rade upozornil, že pokiaľ ide o nárok na náhradu škody spôsobenej na zdraví, platí s ohľadom na § 106 ods. 2 *in fine* Občianskeho zákonníka len subjektívna premlčacia doba. Zopakoval nespornosť okamihu (11. septembra 2013), keď sa sťažovateľka ako poškodená dozvedela o škode na zdraví a jej rozsahu. Na rozdiel od okresného súdu však krajský súd vyslovil právny názor, podľa ktorého okolnosti o vine a nevine sťažovateľky v trestnom konaní nemôžu byť a ani nie sú identické s jej vedomosťou o tom, kto za škodu na jej zdraví zodpovedá. Sťažovateľka už v trestnom konaní ako obvinená vypovedala, že sa necíti byť vinná za skutok, pre ktorý bola stíhaná, pretože dodržala všetky pravidlá cestnej premávky. Takto jej výpoveď nemožno považovať za iné ako subjektívne vnímanie toho, že škodu, ktorá jej na zdraví vznikla, nespôsobila výlučne sama. Zároveň krajský súd odkázal na odôvodnenie

druhostupňového rozhodnutia správneho orgánu z 10. júla 2013, ktorým bolo zrušené prvostupňové rozhodnutie o zadržaní sťažovateľkinho vodičského preukazu. Odvolací správny orgán konštatoval, že z dosiaľ obstaraných dôkazov vznikli dôvodné pochybnosti v prospech sťažovateľky, ktorá aj vzhľadom na svoje vedomosti o mieste nehodového deja a svoje poznatky o priebehu dopravnej nehody disponovala skutkovými okolnosťami, ktoré ju mohli viesť k záveru o určení zodpovedného subjektu. Vedomosť o zodpovednom subjekte totiž podľa krajského súdu nemusí vyplývať z nespochybniteľnej istoty v určení zodpovednej osoby právoplatným rozhodnutím súdu, ktorým bola sťažovateľka spod obžaloby oslobodená. Preto sťažovateľka ako účastníčka dopravnej nehody nepochybne mala vedomosť o osobe vodiča motocykla, s ktorým sa v rámci ich prevádzky stretli pri dopravnej nehode. Napriek prebiehajúcemu trestnému konaniu sťažovateľke nič nebránilo, aby si uplatnila náhradu škody na zdraví v občianskoprávnom konaní, o to viac, ak sama vnímala a tvrdila, že právne predpisy neporušila a nepovažovala sa za vinnú z toho, že k dopravnej nehode došlo. Najneskôr sa sťažovateľka dozvedela o zodpovednom subjekte doručením rozhodnutia Krajského dopravného inšpektorátu Krajského riaditeľstva Policajného zboru v Banskej Bystrici z 10. júla 2013, z ktorého vyplynulo, že nezodpovedá za škodu výlučne sama, že nemala povinnosť dať prednosť v jazde žalovanému. Dvojročná subjektívna premlčacia doba sťažovateľke uplynula 12. septembra 2015. Ak potom svoj nárok uplatnila žalobou na súde až 27. apríla 2016, nemožno jej nárok ako premlčaný priznať.

6. Sťažovateľka podala proti rozhodnutiu krajského súdu dovolanie podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku. Dôvodila, že krajský súd postupoval v rozpore s § 382 Civilného sporového poriadku, keď ju pred rozhodnutím nevyzval, aby sa vyjadrila k možnému použitiu zákonných ustanovení upravujúcich plynutie subjektívnej premlčacej doby vo väzbe na odvolacím súdom použité nové dôvody, o ktoré (podľa sťažovateľkinho názoru nesprávne) oprel pre ňu prekvapivý výrok rozsudku o zamietnutí žaloby. Sťažovateľka až do oslobodenia spod obžaloby nemala k dispozícii známu právnu skutočnosť, ktorá by mohla tvoriť základ pre jej objektívnu úplnú vedomosť o osobe škodcu. Krajský súd nesprávne spojil začiatok plynutia subjektívnej premlčacej doby pre uplatnenie nároku sťažovateľky iba s jej subjektívnymi nepreukázanými tvrdeniami a okolnosťami ňou predkladanými na jej obranu v trestnom konaní. Odvolací súd uprednostnil subjektívne nepreukázané tvrdenia sťažovateľky namiesto preukázanej subjektívnej vedomosti sťažovateľky o právnej skutočnosti, ktorej vznik bol rozhodný pre začatie plynutia premlčacej doby. Subjektívna premlčacia doba nemohla začať plynúť skôr, ako objektívne nastali všetky právne skutočnosti, ktoré sťažovateľke poskytli jednak vedomosť o osobe škodcu a súčasne o výške škody.

7. Najvyšší súd napadnutým uznesením dovolanie sťažovateľky odmietol. Podľa jeho názoru krajský súd neporušil § 382 Civilného sporového poriadku, keďže dospel len k odlišnému právnemu záveru v otázke premlčania nároku na náhradu škody na zdraví. Odvolací súd teda nepoužil pri svojom rozhodovaní žiadne „nové“ ustanovenie právneho predpisu, ktoré by doteraz v konaní nebolo použité, resp. ku ktorému by strany nemali možnosť v doterajšom priebehu konania zaujať svoje stanovisko. Nešlo teda o vydanie tzv. prekvapivého rozhodnutia. Najvyšší súd zdôraznil, že námietka premlčania sťažovateľkinho nároku na náhradu škody na zdraví bola žalovaným a intervenientom na strane žalovaného vznesená na pojednávaní okresného súdu. Preto mala sťažovateľka ešte v prvoinštančnej fáze konania dostatok priestoru, aby poprela a vyvrátila protiargumentáciu žalovaného. Sporové strany poznali obidve možné alternatívy riešenia ich sporu a mali možnosť argumentovať nielen vo svoj prospech, ale aj zaujať

stanovisko, prečo argumenty protistrany považujú za neopodstatnené. Vo vzťahu k právnemu posúdeniu okamihu začatia plynutia premlčacej doby dovolací súd zdôraznil neprípustnosť takéhoto dovolacieho dôvodu s ohľadom na cenzus podľa § 422 ods. 1 písm. a) Civilného sporového poriadku.

II.

Argumentácia sťažovateľky

8. Proti napadnutému rozsudku krajského súdu argumentuje sťažovateľka tvrdením, že tento podal arbitrárny výklad a ústavne nekonformne aplikoval relevantné procesnoprávne a hmotnoprávne normy a napadnutým rozsudkom jej odmietol prístup k spravodlivosti. Postupoval v rozpore s § 382 Civilného sporového poriadku. Uvedeným postupom krajský súd znemožnil sťažovateľke ako strane sporu vyjadriť sa k vykonaným dôkazom a predniesť argumenty na preukázanie svojho nároku, čím došlo k porušeniu princípu kontradiktórnosti konania vrátane princípu „rovnosti zbraní“.

9. Vo vzťahu k právnemu posúdeniu okamihu začatia plynutia premlčacej doby krajským súdom sťažovateľka prizvukuje, že je logicky vylúčené, aby začala subjektívna premlčacia doba sťažovateľky plynúť skôr ako 17. augusta 2016 (deň vyhlásenia rozhodnutia potvrdzujúceho oslobodzujúci rozsudok v trestnom konaní).

10. Najvyšší súd porušil základné práva sťažovateľky tým, že jej procesne prípustné dovolanie meritórne nepreskúmal, ale ho nesprávne z procesných dôvodov (ako procesne neprípustné) odmietol.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

III.1. K namietanému rozsudku krajského súdu:

11. Na prerokovanie sťažnostného dôvodu založeného na porušení § 382 Civilného sporového poriadku krajským súdom ústavný súd nemá právomoc podľa zásady subsidiarity plynúcej z čl. 127 ods. 1 ústavy. Sťažovateľka predmetnú námietku predniesla v dovolaní proti rozsudku krajského súdu, pričom najvyšší súd ako súd dovolací sa ňou meritórne zaoberal. Na tomto závere nemení nič ani formulácia výroku uznesenia najvyššieho súdu (ten dovolanie odmietol), ktorá by mohla naznačovať, že dovolanie v časti predmetného dovolacieho dôvodu nebolo meritórne prejednané. Najvyšší súd sa však v bodoch 14 – 18 svojho uznesenia so sťažovateľkinou námietkou prednesenou v dovolaní vecne vysporiadal. Záver dovolacieho súdu o neprípustnosti dovolania podľa § 447 písm. c) Civilného sporového poriadku sa v sťažovateľkinom prípade prekrýva s výsledkom o nedôvodnosti formulovaného dovolacieho dôvodu. Vecný záver o absencii vady podľa § 420 písm. f) Civilného sporového poriadku potom súčasne ústi do konštatovania neprípustnosti dovolania, čo priamo vyplýva z dikcie úvodnej vety k § 420 Civilného sporového poriadku. V tejto časti preto ústavný súd ústavnú sťažnosť odmietol z dôvodu nedostatku právomoci podľa § 56 ods. 2 písm. a) v spojení s § 132 ods. 1 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“).

12. Druhou sťažnostnou námietkou prednesenou voči rozsudku krajského súdu je nesprávne právne posúdenie okamihu začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby upravenej v § 106 ods. 1 Občianskeho zákonníka, podľa ktorého právo na náhradu škody sa premlčí za dva roky odo dňa, keď sa poškodený dozvie o škode a o tom, kto za ňu zodpovedá.

13. Ústavný súd v zásade nie je oprávnený preskúmať a posudzovať právne názory všeobecného súdu, ktoré ho pri výklade a aplikácii právnych predpisov v konkrétnom prípade viedli k rozhodnutiu vo veci samej, ani preskúmať, či v konaní pred všeobecnými súdmi bol náležite zistený skutkový stav a aké skutkové a právne závery zo skutkového stavu všeobecný súd vyvodil (IV. ÚS 27/2010). Skutkové alebo právne závery všeobecného súdu môžu byť predmetom kontroly zo strany ústavného súdu len vtedy, ak by vyvedené závery boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedlňovateľné a neudržateľné, a zároveň by mali za následok porušenie základného práva alebo slobody (napr. I. ÚS 13/00, I. ÚS 17/01, II. ÚS 67/04, III. ÚS 615/2016).

14. Za zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde možno považovať ústavnú sťažnosť, pri predbežnom prerokovaní ktorej ústavný súd nezistí žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jej prijatí na ďalšie konanie (I. ÚS 66/98, IV. ÚS 136/05, III. ÚS 198/07, I. ÚS 348/2019).

15. Sťažovateľkina argumentácia je založená na predpoklade, že kým prebieha trestné konanie, v ktorom je v dôsledku nevyjasnených právnych otázok skutočný škodca poškodeným, nie je splnená vedomosť obžalovaného (skutočného poškodeného) ako zákonný predpoklad začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby na uplatnenie nároku na náhradu škody.

16. Krajský súd mal na riešenie naznačenej právnej otázky opačný názor. Ústavný súd vo vysvetlených (bod 13) medziach svojej prieskumnej právomoci dospel k záveru, že právny názor krajského súdu nie je ústavne neudržateľný. Právne posúdenie, podľa ktorého vedomosť o zodpovednom subjekte nemusí vyplývať z nespochybniteľnej istoty v určení zodpovednej osoby právoplatným rozhodnutím súdu v inej (hoci aj trestnej) veci, nevzbudzuje ústavnoprávne otázky. Ústavný súd dodáva, že aj vo chvíli podania žaloby otvárajúcej civilný spor o náhradu škody žalobca nemusí mať žiadnu istotu o tom, či ako žalovaného označil skutočného škodcu. Postačuje jeho vnútorne presvedčenie, ktoré je potrebné v spore tvrdiť a preukázať tak, aby sa s ním konajúci súd stotožnil. Ak by pre záver o splnení vedomosti poškodeného o tom, kto je škodcom, bolo potrebné vyčkávať do rozhodnutia v inom konaní riešiacom identický spor, hoci na odlišnej procesnej platforme, potom by sa subjektívna premlčacia doba, hmotnoprávne nijako nenaviazaná na procesnoprávne skutočnosti, značne predlžovala, čo by v konečnom dôsledku mohlo viesť k narúšaniu účelu právnej úpravy jej dĺžky spojeného s princípom právnej istoty.

17. Ústavný súd upozorňuje, že sťažovateľka žalobu o náhradu škody na zdraví podala v apríli 2016, keď trestné konanie, ktorého neukončeným priebehom ako prekážkou začatia plynutia subjektívnej premlčacej doby sama argumentuje, ešte nebolo právoplatne ukončené. Samotná sťažovateľka teda právo podliehajúce subjektívnemu premlčaniu súdne uplatnila v čase, keď, povedané jej slovami, ešte nedisponovala znalosťou právnej skutočnosti, ktorá by mohla tvoriť základ pre jej objektívnu vedomosť o osobe škodcu. V apríli 2016 teda musela vychádzať z vnútorného presvedčenia o osobe škodcu (žalovaný) vytvoreného na podklade primeraných poznatkov o okolnostiach jej veci. Inak by v žalobe nedokázala žalovaného označiť. To plne

korešponduje záverom krajského súdu, ktorý skutkovo odkázal na obsah výpovede sťažovateľky v súvisiacom trestnom konaní, ako aj na jej známe dôvody rozhodnutia odvolacieho správneho orgánu v konaní o zadržaní jej vodičského preukazu.

18. Napokon ústavný súd dodáva, že právna stránka sťažovateľkinho argumentačného konceptu nezohľadňuje materiálny predmet trestného konania a civilného sporového konania. V trestnom konaní ide výlučne o trestnoprávnu kvalifikáciu skutku, preto negatívny záver o tejto otázke ešte sám osebe neumožňuje prijať spoľahlivý záver o danosti občianskoprávnej zodpovednosti za škodu.

19. V poradí druhý sťažnostný dôvod prednesený voči napadnutému rozsudku krajského súdu tak ústavný súd vyhodnotil už pri predbežnom prerokovaní ako nespôsobilý viesť k vyhovujúcemu nálezu. Preto v tejto časti ústavnú sťažnosť odmietol ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

III.2. K namietanému uzneseniu najvyššieho súdu:

20. Napadnuté uznesenie najvyššieho súdu sťažovateľka kritizuje iba všeobecne formulovaným dôvodom, podľa ktorého jej procesne prípustné dovolanie meritorne nepreskúmal, ale ho nesprávne z procesných dôvodov (ako procesne neprípustné) odmietol.

21. Ústavný súd odkazuje na bod 11 odôvodnenia tohto svojho uznesenia, kde vysvetlil, že napriek procesnej formulácii výroku uznesenia najvyššieho súdu sa tento dovolacím dôvodom sťažovateľky (porušenie § 382 Civilného sporového poriadku krajským súdom) vecne zaoberal. Ústavný súd nepovažuje za potrebné citovať body 14 až 18 uznesenia najvyššieho súdu, v ktorých vysvetlil, že hypotéza § 382 Civilného sporového poriadku („*Ak má odvolací súd za to, že sa na vec vzťahuje ustanovenie všeobecne záväzného právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve strany, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili*“) v sťažovateľkinej kauze naplnená nebola, preto krajský súd nebol povinný sťažovateľku vyzývať tak, ako to uvedené zákonné ustanovenie vyžaduje. Najvyšší súd pritom dôsledne vysvetlil, že vzhľadom na otázky, ktoré boli medzi sťažovateľkou a žalovaným sporné, nevyužitie postupu podľa § 382 Civilného sporového poriadku krajským súdom nemalo za následok reálny zásah do procesných práv sťažovateľky.

22. V ústavnej sťažnosti sťažovateľka voči záverom najvyššieho súdu ani neprednáša koncepčnú, konzistentnú a náležite cielenú protiargumentáciu. Zotrvala v rovine prostej kritiky záveru o neprípustnosti jej dovolania. V popísaných okolnostiach ústavný súd nemá dôvod spochybňovať riadne vyargumentované a účel zákona i sťažovateľkiných základných práv rešpektujúce uznesenie najvyššieho súdu ako súdu dovolacieho.

23. Aj v tejto časti je preto ústavná sťažnosť zjavne neopodstatnená podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

24. S prihliadnutím na odmietnutie ústavnej sťažnosti ako celku rozhodovanie o návrhu sťažovateľky na zrušenie napadnutých rozhodnutí a na vrátenie veci na ďalšie konanie stratilo opodstatnenie, preto sa ním ústavný súd už nezaoberal. Z rovnakého dôvodu ústavný súd nemohol vyhovieť ani návrhu na odklad vykonateľnosti napadnutých rozhodnutí, keďže pozitívne rozhodnutie o takomto návrhu prichádza do úvahy, len ak ústavný súd prijme ústavnú sťažnosť na ďalšie konanie.

25. Podľa § 67 zákona o ústavnom súde pripája sudca Peter Straka k tomuto rozhodnutiu odlišné stanovisko, ktoré sa týka výroku, ako aj odôvodnenia rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 24. februára 2022

Peter Straka
predseda senátu